

AVIZAT,

Inspector școlar general,

Prof. Ioan MACARIE

Programa școlară pentru disciplina opțională

EDUCAȚIE PENTRU SIGURANȚĂ

(curriculum la decizia școlii pentru clasele a IX-a)

Notă de prezentare

Cursul opțional *Educație pentru siguranță* este destinat elevilor din clasele IX-a, de la toate filierele și specializările din învățământul preuniversitar. Acesta este gândit ca un opțional pe un an și include un buget de timp de 36 de ore – o oră pe săptămână, însă structura cursului permite organizarea flexibilă a timpului de învățare.

În vederea adaptării la cerințele acestei societăți, învățământul românesc actual a preluat cele opt domenii de competență identificate de *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC): *Comunicare în limba maternă, Comunicare în limbi străine, Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, Competența digitală, A învăța să înveți, Competențe sociale și civice, Inițiativă și antreprenoriat, Sensibilizare și exprimare culturală*.

Prin elementele de fundamentare și prin modalitățile de dezvoltare a competențelor de **autoprotecție și de formare a abilităților de viață la tineri**, cursul opțional *Educație pentru siguranță* aparține zonei noilor educații și permite dezvoltarea competențelor cheie. Prin modul în care a fost conceput, acest curs opțional oferă soluții pentru câteva dintre provocările actuale ale sistemului educațional, precum și **pentru provocările vieții de zi cu zi în special**.

Prin abilități se înțelege comportamentul controlat care duce la atingerea unor țeluri, îndeplinirea unor obligații sau abordarea unei situații. Abilitățile de viață reprezintă un set de abilități necesare omului pentru a putea duce o viață la un nivel de calitate acceptabil, pentru a se dezvolta și a menține relații normale cu ceilalți, **pentru a face față diferitelor dificultăți**. Descrierea unei abilități de viață se face în termeni de comportament, de cunoaștere, de atitudini și de reacție, de luarea deciziilor corecte, benefice pentru persoana respectivă și pentru cei din jur. Dintre categoriile de abilități de viață menționăm: abilitățile de comunicare, abilitățile sociale, abilitățile de autoprotecție, abilitățile cognitive și abilitățile practice.

Parcursul programei de către elevii care studiază acest opțional conduce la formarea unor competențe ce asigură integrarea cu succes a acestora în viața socială. Este vorba despre **protecția personală și a bunurilor, despre spirit civic**, dar și despre **abilități practice vizând mersul pe bicicletă**, cu implicații asupra protecției mediului și educației pentru sănătate.

Profesorii care vor fi implicați în susținerea acestui curs, vor participa la un training cu specialiști în prevenirea criminalității (cu toate ramurile incluse), educație rutieră pe bicicletă și **vor primi toate materialele de suport necesare** pentru susținerea temelor stabilite. Deasemenea, pe parcursul anului școlar, la nevoie, poate fi solicitată prezența unui polițist pentru sprijin.

Tematica propusă este complexă și vizează principalele aspecte de interes legate de riscul de criminalitate (autorat sau victimizare) în viața unui tânăr recent ajuns în învățământul liceal.

Principiile fundamentale care au orientat elaborarea programei sunt:

- **Principiul relevanței:** competențele și conținuturile sunt corelate cu nevoile reale de dezvoltare ale elevilor;
- **Principiul diversificării:** strategiile și situațiile de învățare sunt diversificate și adaptate specificului grupului de elevi;
- **Principiul transferului:** se realizează conexiuni între activitățile de învățare din cadrul formal și viața cotidiană.

Structura programei

Structura curriculumului școlar opțional *Educație pentru siguranță* are următoarele componente:

- **Notă de prezentare** a scopului opționalului, principiile și valorile fundamentale, scopul și particularitățile acesteia;
- **Competențe generale** corelate cu domeniile de competențe cheie;
- **Valori și atitudini** implicate de abilitățile generale și specifice;
- **Competențe specifice și conținuturi asociate** acestora, care propun elemente derivate din caracteristicile educaționale ale disciplinei;
- **Sugestii metodologice**, care cuprind recomandări pentru proiectarea demersului didactic, având rolul de a orienta profesorii în implementarea acestei programe pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare în concordanță cu specificul acestui curs. Ele sunt elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute de programă.

Proiectarea activității didactice trebuie să fie precedată de lectura integrală a programei cursului opțional și de urmărirea logicii interne a acesteia. Activitățile de învățare și strategiile de lucru propuse de cadrele didactice trebuie să țină seama de experiența elevilor la această vârstă și să permită valorizarea pozitivă a acesteia.

Centrarea pe elev, ca subiect al activității instructiv-educative, presupune respectarea unor exigențe ale învățării durabile, așa cum sunt:

- utilizarea unor metode active care pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului critic, deschis și creativ;
- exersarea lucrului în echipă, a cooperării și implicării;
- realizarea unor activități diverse de receptare a situațiilor de viață, cu potențial de risc, care să dea posibilitatea tuturor elevilor de a participa la propria învățare și la dezvoltarea abilităților de viață necesare pentru o viață sigură;
- realizarea unor activități practice, pentru dobândirea abilităților de circulație în siguranță cu bicicleta;

COMPETENȚE GENERALE

1. Manifestarea unor deprinderi corecte teoretice și practice privind circulația pe bicicletă și siguranța rutieră în general
2. Explorarea unor elemente privind rolul instituțiilor și al cetățeanului, importanța implicării în viața comunității
3. Manifestarea unor deprinderi corecte pentru prevenirea situațiilor de risc legate de criminalitatea în rândul tinerilor
4. Adoptarea unei atitudini corespunzătoare privind violența de gen
5. Aplicarea conștientă a abilităților de protecție a bunurilor

Valori și atitudini

- Orientarea spre o viață de calitate;
- Respect față de sine și față de ceilalți;
- Valorizarea comunicării și a relațiilor interpersonale;
- Adaptare și deschidere față de schimbare;
- Valorificare critică a informațiilor;
- Aprecierea unicității fiecăruia;
- Flexibilitate și responsabilitate pentru propriile decizii;
- Autonomie în gândire;
- Participare la viața socială și a comunității;
- Acceptare a diferențelor și a diversității;
- Responsabilitate civică și profesională.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI ASOCIATE

Clasa a IX-a

1. Manifestarea unor deprinderi corecte teoretice și practice privind circulația pe bicicletă și siguranța rutieră în general

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1. Cunoașterea regulilor privind siguranța rutieră în general, cea pe bicicletă în special 1.2. Abilități practice de mers pe bicicletă în siguranță	➤ Legislație rutieră ➤ Rolul polițistului rutier ➤ Abilități de mers pe bicicletă, efectuare manevre specifice în siguranță

2. Explorarea unor elemente privind rolul instituțiilor și al cetățeanului, importanța implicării în viața comunității

Competențe specifice	Conținuturi asociate
2.1. ABC legislativ și instituțional, educație socială 2.2. Spirit civic	➤ Legislație privitoare în special la minori ➤ Cunoașterea sistemului instituțional, competențe, relaționare ➤ Abilități de concepere și implementare a unei campanii de informare și prevenire

3. Manifestarea unor deprinderi corecte pentru prevenirea situațiilor de risc legate de criminalitatea în rândul tinerilor

Competențe specifice	Conținuturi asociate
3.1. Înțelegerea implicațiilor delincvenței juvenile 3.2. Cunoașterea aspectelor protective privind criminalitatea organizată (trafic de persoane, droguri, criminalitate informatică)	➤ Răspundere penală a minorilor, criminalitatea în rândul tinerilor, consecințe, prevenție ➤ Factori favorizanți, consecințe, prevenire a consumului de droguri și traficului de persoane. Particularități ➤ Siguranța online

4. Adoptarea unei atitudini corespunzătoare privind violența de gen

Competențe specifice	Conținuturi asociate
4.1. Capacitate de recunoaștere a violenței de gen, reacție 4.2. Abilități de gestionare a situațiilor conflictuale	➤ Legislație privind violența în familie și violența sexuală ➤ Limbajul nonverbal și impactul său ➤ Abilități de sprijinire a victimelor, resurse din comunitate

5. Aplicarea conștientă a abilităților de protecție a bunurilor

Competențe specifice	Conținuturi asociate
5.1. Gestionarea eficientă a situațiilor cu potențial de risc privind protecția personală și a bunurilor	➤ Legislație privind protecția patrimoniului ➤ Dezvoltarea unei atitudini preventive generale ➤ Abilități sociale

SUGESTII METODOLOGICE

Parcursul programei de către elevii care studiază acest opțional conduce la formarea unor competențe ce asigură integrarea cu succes a acestora în viața socială. Este vorba despre **protecția personală și a bunurilor, despre spirit civic**, dar și despre **abilități practice vizând mersul pe bicicletă**, cu implicații asupra protecției mediului și educației pentru sănătate.

Profesorii care vor fi implicați în susținerea acestui curs, vor participa la un training cu specialiști în prevenirea criminalității (cu toate ramurile incluse), educație rutieră pe bicicletă și **vor primi toate materialele de suport necesare** pentru susținerea temelor stabilite. Deasemenea, pe parcursul anului școlar, la nevoie, poate fi solicitată prezența unui polițist pentru sprijin.

Fiecare profesor stabilește unitățile de învățare, succesiunea logică de parcurgere a acestora și bugetul de timp alocat, într-o manieră flexibilă, având în vedere în primul rând nivelul de achiziții ale elevilor și punând în valoare experiența și creativitatea acestuia.

Locul de desfășurare a instruirii se recomandă a fi sala de clasă – pentru optimizarea demersului didactic – este necesar să existe o dotare minimală care presupune un sistem de video-proiectare. Totuși, activitățile practice vor avea loc în curtea școlii, iar unele dintre sesiuni pot fi organizate și în aer liber.

Pentru formarea unei conduite adecvate privind navigarea în siguranță pe web se pot folosi ca surse de documentare site-urile: www.sigur.info, www.copiidisparuti.ro/lectii, <http://ro.saferpedia.eu>, www.academiavelo.ro, www.safe4cycle.com etc. Pentru consolidarea cunoștințelor sau clarificarea unor nelămuriri, poate fi invitat la activitate un specialist (de regulă polițist).

Activitățile de învățare vor fi **orientate pe discutarea anumitor cazuri concrete, vizionarea de clipuri video/filme**, rezolvarea unor **teme de lucru individuale sau pe grupe de lucru**, utilizându-se preponderent metoda învățării și a formării deprinderilor prin rezolvarea unei game cât mai variate de aplicații practice și punându-se accent pe realizarea cu exactitate a cerințelor sarcinilor de lucru. Realizarea proiectelor în cadrul activităților practice va urmări dezvoltarea abilităților de lucru în echipă.

Evaluarea trebuie să vizeze mai ales interpretarea creativă a informațiilor și capacitatea de a rezolva o situație-problemă.

Modalitățile de evaluare recomandate sunt: observarea sistematică a activității elevilor, teste de evaluare (teste grilă, integrale etc. puse la dispoziția cadrului didactic de Poliție), portofoliul individual, proiecte individuale sau în echipă etc. În măsura aprecierii ca oportune, prezența polițistului este posibilă la evaluarea finală. Acest lucru urmărește apropierea elevilor de instituția Poliției și clarificarea unor aspecte dezbătute la curs.

Categorii de abilități de viață	Abilități specifice
1. Abilități de comunicare	Abilitatea de ascultare activă Abilitatea de negociere Abilitatea de comunicare asertivă
2. Abilități sociale	Abilitatea de lucru în echipă Abilitatea de cooperare Abilitatea de leadership Abilitatea de rezolvare a conflictelor Abilitatea de voluntariat Abilitatea de acceptare a diferențelor
3. Abilități de management al învățării și informațiilor	Abilitatea de documentare Abilități metacognitive Abilitatea de selectare a informațiilor Abilitatea de învățare independentă
4. Abilități de autocunoaștere	Abilitatea de gestionarea emoțiilor Abilitatea de a avea încredere în sine Abilitatea de asumare a responsabilităților Abilitatea de gestionare a stresului
5. Abilități de autoîngrijire	Abilitatea de adoptare a unui stil de viață sănătos Abilitatea de siguranță personală
6. Abilități cognitive	Abilitatea de rezolvare a problemelor Abilitatea de luare a deciziilor Abilitatea de gândire critică Abilitatea de planificare și organizare
7. Abilități practice	Abilități antreprenoriale Abilitatea de protejare a mediului Abilități tehnice Abilitatea de îngrijire și realizare a siguranței locuinței

Conținuturi:

I. Introducere

1. Prezentare curs.
2. Aplicare chestionare de evaluare a cunoștințelor în domeniul siguranței.
3. Așteptări.
4. Caietul cu întrebări.

II. În siguranță pe bicicletă

A. Activitate teoretică

1. Echiparea corectă a bicicletei (echipamente obligatorii, recomandate)
2. Legislația cu privire la circulația cu bicicletă pe drumurile publice
3. Indicatoare rutiere
4. Semnalele polițistului, reguli de prioritate
5. Unghiul mort, top 10 cele mai frecvente tipuri de accidente în care pot fi implicate bicicliștii și modalități de evitare a lor

B. Activitate practică

1. Verificarea stării bicicletei (vizibilitate, starea tehnică)
2. Pornire cu bicicleta
3. Opre/ Frânare bruscă
4. Tehnici de schimbare a vitezei
5. Asigurarea schimbării direcției de mers, semnalizare, schimbarea direcției, ocolirea unui obstacol (mașină parcată)
6. Circulația în sensul giratoriu
7. Exerciții de conducere a bicicletei/Jocuri – slalom, echilibru

III. ABC pentru tânărul membru al comunității

1. ABC instituțional pentru un tânăr informat
2. ABC legislativ. Sesizarea autorităților/instituțiilor

IV. Criminalitatea juvenilă. Tinerii și criminalitatea organizată

1. Criminalitatea în rândul tinerilor – problemă reală
2. Traficul de persoane – fenomen de actualitate
3. Consecințele consumului de droguri
4. Mediul online – avantaje, riscuri, pericole

V. Violența de gen și implicațiile sale

1. Criminalitatea legată de viața sexuală din perspectiva autorului și victimei
2. Violența în familie – fenomen prea răspândit și puțin înțeles
3. Resurse din comunitate – cine poate ajuta?

VI. Protecția bunurilor. Implicare pentru siguranța comunității

1. Siguranța personală și a bunurilor

2. Cele mai frecvente tipuri de înșelăciuni și prevenirea lor
3. Inițierea și derularea unei campanii de informare/prevenire – cum se alege mesajul, cum se organizează un astfel de demers?

BIBLIOGRAFIE

- ⇒ *Codul Penal Român, Codul de Procedură Penală Român*
- ⇒ *Codul Rutier*
- ⇒ *Abelovszky Tamás, Academia Velo – Manual pentru instructori*
- ⇒ www.safe4cycle.com
- ⇒ www.academiavelo.ro
- ⇒ Danciu Sorin – „*Evoluții ale delincvenței juvenile în România*”;
- ⇒ Sorin Radulescu – „*Introducere în psihologia delincvenței juvenile*” ;
- ⇒ Gheorghe Floria - „*Prevenirea criminalității*”;
- ⇒ Sorin Rădulescu, Dan Banciu - „*Sociologia crimei și criminalității*”
- ⇒ Ina Curic și Lorena Văetiși – “*Inegalitatea de gen: violența invizibilă*”
- ⇒ Agenția Națională Pentru Protecția Familiei - *Ghid de intervenție în cazurile de violență în familie*
- ⇒ Gârbuleț – „*Traficul de persoane*”
- ⇒ Gh. Mateuț, V.E. Petrescu, N. Ștefăroi, A. Prună, C. Luca – „*Traficul de ființe umane. Infractor. Victimă. Infracțiune*”
- ⇒ Răscanu Ruxandra - “*Alcool și droguri : <<virtuți>> și capcane pentru tineri*”
- ⇒ Sandu Florin - “*Stop drogurilor*”
- ⇒ Stăiculescu Camelia - “*Școala și comunitatea locală - parteneriat pentru educație*”,
teză de doctorat,
- ⇒ Poliția Română - www.politiaromana.ro
- ⇒ Salvați Copiii România – www.sigurinfo.ro
- ⇒ Agenția Națională Antidrog – www.ana.gov.ro
- ⇒ Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane - www.anitp.mai.gov.ro

GRUPUL DE LUCRU:

PÎNCĂ GABRIELA	Comisar șef, Inspectoratul de Poliție Județean Mureș, Coordonator Compartiment Analiză și Prevenire a Criminalității
NIȚULESCU DIANA ANCA	Inspector școlar, Inspectoratul Școlar Județean Mureș
DRĂGUȘ ANDREEA	Profesor, Liceul Vocațional Pedagogic „Mihai Eminescu” Tîrgu Mureș
PAȘCAN ANCUȚA	Profesor, Liceul Teoretic „Gheorghe Marinescu” Tîrgu Mureș
GAL SANDOR	Director executiv, Fundația Comunitară Mureș, coordonator Proiect „Academia Velo”